

tük árán is megőrizték e hitet, s mely hitért ilyen áldozatokat hoztak, azt csak tudatlan, könnyelmű ember dobhatja el magától. A baj sokszor ott van, hogy nem látjuk tisztán hitünk egyedülálló értékeit. Imádkozunk Istenhez, hogy ezen értékeket meglássuk és megőrizhessük szentlelke által.

De drága örökség és kincs számunkra egyházunk anyagi értékei is: ez a templom és minden templom, mely századokon át állta az idők, a történelem viharát, s melyeket őseink sokszor vérükkel oltalmaztak; a temetők, ahol elődeink pihennek, s melyeket nemrég a zsarnoki téboly halálra ítélte, pusztulással fenyegetett. Ezeket is mind meg kell őriznünk Isten segítségével, úgy ahogy Gvidó Béla egykori küküllőköri espere-sünk 1896-ban írta: „... az anyaszentegyház javait nem apasztani, hanem növelni, de a meglevőt mindenestre megtartani szent kötelességünk“. Vigyázzunk hát anyagi értékeinkre, hogy pusztulásuk ne bizonyítsa méltatlanságunkat a szentlélek ajándékára, az ősök hírnevére.

Még egy, számunkra nagyon értékes drága kincsről szeretnék beszélni, amit a múltban sárba tiportak, igyekeztek elrabolni tőlünk. Édes anyanyelvünkről van szó. Arról a drága értékről, amelyről Reményik Sándor így ír Az Ige című versében:

„Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek, / És áhítattal ejtsétek a szót, / A nyelv ma nektek végső menedéktek, / A nyelv ma tündérvár és katakomba, / Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek! / E drága nyelvet porrá ne törjétek, / Ne nyúljon hozzá avatatlanul / Senki; ne szaggassátok szirmait / A rózsafának, mely hóban virul. / Úgy beszéljen ma ki-ki magyarul, / Mintha imádkozna, / Mintha aranyat, tömjént, myrrhát hozna“.

Ha valaki nem őrzi meg ezt a drága kincset, ha elfelejti Petőfi, Arany, Jókai szép nyelvét, azt a nyelvet, amelyen kimondta az első szót, amelyen édesanyja imádkozni tanította, az gyáva és szánalomra méltó. Sokszor, igaz, szenvedést is jelent kimondani az ősi szót, de a szentlélek által ezt a drága kincset is meg lehet és meg kell őriznünk. Csak így maradunk meg őseink iránti hűségben, teljes értékű, egész embereknek.

Megőrizni valónk van hát elég. Es mindegyik fontos, mindegyik érték, ránk bízott drága kincs.

Jelen közgyűlésünk egy nagy számadási alkalom: megőriztük-e, és ha igen, hogyan, a ránk bízott drága kincseket? A költő, Arany János szerint: „Mindenki annyit ér, ahogy / Betölti hivatását...“ A mi értékünket ezen ránk bízott értékek, drága kincsek megőrzése jelenti. Ez a mi hivatásunk, mely nehéz ugyan, de gyönyörűsége. Nehézségét, terhét megszépíti szentlelkével jó Atyánk, a gondviselő Isten. Ebben a hitben örködjünk hűséggel a ránk bízott drága kincsek felett. Ámen.

HÁLAADÁS

Fil 4,6

Őszi hálaadás ünnepén az Isten iránti hála és köszönet kellene betöltse minden unitárius ember szívét. Természetesen nemcsak azért, mert ma van a hálaadás napja. A hálát nem lehet időponthoz kötni vagy

vezényszóra kikényszeríteni az emberből. Képzeljük el, milyen lenne az, ha e napon minden szószékről elhangzana a parancsoló felhívás: ma őszi hálaadás napján, mindenki adjon hálát, mondjon köszönetet Istennek. A hála időtől függetlenül, magától kell kibontakozzék az őszintén érző szívben.

Hogy mi, unitáriusok mégis egy szeptember végi vasárnapot szentelünk a hálaadásnak, annak egyszerű a magyarázata. Ősz van, s most látszik meg, miért küszködött az ember hosszú hónapokon keresztül. **Most** szedhetjük le „fáradalmaink szép gyümölcsét“, hálátelten. Gondoljunk csak a pirosló almákra, a hamvas szilvákra, kacagó szőlőgerezdekre, a földből kibúvó krumplira vagy az aranyló kukoricacsövekre. Ugye, mindez önkéntelenül is hálaimát fakaszt a hívó ember ajakán.

De hogyan adunk őszintén hálát Istennek akkor, amikor az ősz nem kecs eget a fentiekkel? Amikor a gyenge termés miatt a hála érzésébe az **aggodalom ürmös, keserű íze vegyül? Lehet-e így hálálkodni: köszönöm, Istenem, de aggódom, mert amit adtál, az kevés! Nem és mégis, a „köszönöm“ mellett a legtöbbször ott van az „aggódom“ is. Mert mi, emberek többet aggódunk, mint amennyit hálálkodunk. Aggódunk kenyérért, mely néha szűkös, néha barna és kemény. A vízért, mely késik megöntözni a földet, mely lassan kiapad a kútból, vagy ha van is, ihatatlan. A ruháért, a cipőért, mely sokszor már szakadozik, de jobbat nem kapunk. A házért, melyet véres verejtékkel építettünk, de melyet egy természeti katasztrófa vagy a történelem vihara elpusztíthat. A szülőért, a hitvesért, akit úgy szeretünk, a gyermekért, akit oly nagy gondal nevelünk, oktatunk, féltünk és óvunk, s akiket egyik napról a másikra, percek alatt ágyba dönthet egy súlyos betegség, vagy elragadhat a kegyetlen halál.**

Aggódunk egészségünkért, életünkért, melyet annyi veszély fenyeget, s bár emberfeletti erővel igyekszünk megtartani, de könnyen elveszithetjük azokat. S aggódunk e háborgó, békétlenkedő világért, amit atomhalál és pusztulás fenyeget.

Nem csoda, ha ezek után derült égbóli villámcsapásként hat Pál apostol felhívása: „Semmiért ne aggódjatok, hanem az imádság és könyörgés alkalmával mindenkor hálaadással vigyétek kéréseiteket az Isten elé“; s meghökkenve kérdezzük: hogy lehet semmiért se aggódni?!

Pedig milyen szépen eligazít Jézus, amikor ezzel kapcsolatosan így tanít: „ne aggódjatok életetekért, hogy mit egyetek, és mit igyatok, se testetekért, hogy mivel ruházkodjatok. Nem több-e az élet a tápláléknál, és a test a ruházatnál? Nézzétek meg az égi madarakat: nem vetnek, nem is aratnak, csűrbe sem takarnak, és mennyei Atyátok eltartja őket. Nem vagytok-e ti sokkal értékesebbek náluk? Aggódásával pedig ki tudná közületek megnyújtani életét csak egy arasznyival is?“ (Mt 6,25—27).

Erre lehet, hogy méginkább felzúdul bennünk az ellenkezés hulláma: ne aggódjunk életünkért, testünkért, kenyérünkért? Eljünk úgy, mint az égi madarak? Talán csalással, lopással, rablással tartsuk fenn magunkat, családunkat, mieinket?!

Aki így kérdez, az nem figyelt eléggé Jézusra és Pál apostolra. Hisz mindkettő túl az aggodalom szorongató érzésén, az Isten felé fordulást javasolja. Arra int, hogy a földről emeljük fel tekintetünket az ég felé, megerősödvé abban a hitben, hogy Isten, mennyei Atyánk szeret minket és gondot visel ránk. S ez a tény kellene minket, embereket hálaadásra késztesse.

„Semmiért se aggódjatok, hanem az imádság és könyörgés alkalmával mindenkor hálaadással vigyétek kéréseiteket az Isten elé“. Az apostol nem azt mondja, hogy ne dolgozzunk, hanem, hogy kérjük Isten segítségét küzdelmeinkben, s azért ugyanakkor adjunk hálát is Neki. Csak így tudunk és így lehet aggodalom nélkül élni.

Ő, az apostol, sokat szenvedett Jézus evangéliumáért. De üldöztetés, szenvedés, nyomorúság és nélkülözés között is hirdette a jézusi eszméket, s Isten segítségével építette a keresztény anyaszentegyházat. Nem aggodalmaskodott, hanem hálát adott Istennek, hogy nehéz munkájában megsegítette. Gyülekezeteihez intézett levelei kezdetén szinte mindenütt ezt olvashatjuk: „hálát adok az én Istenemnek“ (Róm 1,8).

Barátom írta levelében, hogy néhány héttel ezelőtt súlyos betegség vett erőt rajta. Lassan belenyugodott abba, hogy el kell mennie, megbékélt a halállal. Aztán kórházba került, s „Isten segedelmével“ — írja — már másnap jobban érezte valamivel magát. Ráadásul felesége is megbetegedett, s ő is sokáig gyengélkedett. Nem az aggodalom, hanem az Istenbe vetett hit hangján írta mégis: „Legyen hála Istennek, hogy most mindketten élhetünk.“

Van miért aggódni, de van miért hálálkodni is. S hálánkat, kéréseinkkel együtt, imádságban szoktuk Isten elé vinni. Az aggodalmaskodás az ember velejárója, de ott van-e életünkben az imádság s benne a hálaadás? Vagy jól megvagyunk aggodalmunkkal, imádság és hálaadás nélkül?

Van, aki igen. Van, aki Isten nevét csak trágár szavak kíséretében szokta emlegetni. Van, aki csak kéréseivel fordul Istenhez. A hívő ember, ha aggódik, ugyanakkor imádkozik. Istenem, segíts meg! — mondjuk munkakezdés vagy elindulás előtt, s ez nagyon szép. De vajon követi-e a kérést a hálaadás: köszönöm, hogy megsegítettél!

A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, — imádkozzuk a Mi Atyánk-ban. De ha megvan a kenyér, legyen az barna vagy fehér, hálát adunk-e érte?

Adj esőt, Uram, mert minden elszárad! — könyörgünk szárazság idején. S amikor szakad az áldás, mit mondunk: mennyire kellett ez a kukoricának? Vagy: legyen áldott érte Isten?

Anyagiakat kérünk: ruhát, cipőt, fedelet a fejünk fölé, egészséget és életet, sőt apróbb dolgokat is, s ha mindez megvan, szűkön — vagy bőven, ott van-e ajkunkon a „hála Istennek“?

Vagy ha kevés a kenyér, a víz, az egészség és az élet, ha nélkülözünk vagy ha csapások érnek, mindezekért Istent okoljuk? Nemhogy megköszönjük a keveset is, hanem zúgolódunk Isten ellen, még mi állunk az erdő felől?

A baj az, hogy legtöbbször csak az anyagiakat kérjük, s megfeledekezünk a lelkiekről. Az életért aggódunk, de nem a lélekért! Kenyérért, vízéért, egészségért, de nem a szeretetben, jóságban, emberségben, becsületben való gyarapodásért. S ez az oka annak, hogy sokszor kérünk ugyan Istentől, s ha kapunk is, hálát ritkán adunk ajándékaiért. Pedig csak ha hálaadással visszük kéréseinket Isten elé, van jogunk kérni tőle.

Bethlen Miklós családjáért, nemzetéért, hazájáért sokszor aggódott. Volt is oka rá: feleségét, több gyermekét korán elvitte egy akkor még gyógyíthatatlan betegség, népét, hazáját megviselték a nehéz történelmi idők, s ezek javát akarva kétszer is raboskodott, sőt, életét is rabságban fejezte be. De túl halálon és teste szenvedésein, óvta, őrizte lelki

kincseit, s visszaemlékezéseiben hálát adott Istennek, hogy tiszta lélekkel állhat ítélőszéke elé.

Milyen szép lenne, ha féltetve aggodalmunkat, így tudnánk imádkozni: köszönöm, Atyám a kenyeret, s ha barna is az, ezután is add meg azt nekem. Köszönöm, hogy megadtad mindazt, ami az élethez szükséges, s adj erőt, hogy mindezek számomra és enyéim számára ezután is meglegyenek.

De hálát adok azért, hogy a becsület és emberség útján vezetél, s segíts továbbra is becsületem és emberségem megőrzésében. Köszönöm, hogy szerető szívű gyermeked voltam. Add, hogy a szeretetből soha ki ne fogyjak! Köszönöm a hitemet és minden Tőled kapott lelki értékemet. Add, hogy Benned bízó, tiszta lelkű emberként, gyermekedként ünnepehessek, és az maradjak mindaddig, míg szívem dobog! Amen.

BIBLIAI FOGALMAK

FÜLD

- 1Móz 1,1   Kezdetben teremtette Isten a mennyet és a földet.
- Ezs 45,12   En alkottam a földet és én teremtettem rá az embert.
- Zsolt 121,2   Segítségem az Úrtól jön, aki az eget és a földet alkotta.
- 1Móz 1,28   Isten megáldotta őket és ezt mondta nekik Isten: Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be és hódítsátok meg a földet.
- Zsolt 115,16   Az eget az Úr egei, de a földet az embernek adta.
- Zsolt 22,28   A föld határáig mindenkinek eszébe jut az Úr, és megtérnek hozzá, leborul előtte mindenféle nép.
- Mt 6,10   Legyen meg a te akaratod, mint a mennyben, úgy a földön is.
- 1Móz 8,22   Amíg csak föld lesz, nem szűnik meg a vetés és az aratás, a hideg és a meleg, a nyár és a tél, a nappal és az éjszaka.
- Zsolt 33,5   Szereti az igaz ítéletet, az Úr szeretetével tele van a föld.
- 2Pét 3,13   De új eget és új földet várunk az ő ígérete szerint, amelyben igazság lakik.
- Zsolt 104,30   Ha kiárasztod lelkedet, új teremtmények keletkeznek, és megújítod a termőföld felszínét.